

Jogchum Vrielink
Coördinator Centrum voor Discriminatie- en Diversiteitsrecht
Publiekrecht, KU Leuven

1

**MAAKT GELIJKHEIDSWETGEVING EEN
VERSCHIL?**

SOCIAAL-WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK
OVER DE IMPACT VAN DISCRIMINATIERECHT
OP (POTENTIELE) SLACHTOFFERS

INLEIDING

2

1. 'Sociale wetenschappen' i.c. vooral: sociologie, sociale psychologie en antropologie
2. Focus op:
 1. Bedoelde (en positieve) effecten van discriminatiewetgeving
 2. Onbedoelde

1. Bedoelde en positieve effecten

3

- 'Netto' positieve effect van discriminatierecht = moeilijk tot onmogelijk te meten
 - Precieze impact van discriminatie op maatschappelijke ongelijkheid en ongelijke uitkomsten = onduidelijk

→ ook moeilijk om de macro-effecten te bepalen van discriminatierecht

1. Bedoelde en positieve effecten

4

Positieve effecten omvatten:

- **Symboliek/idee van bescherming tegen discriminatie:**
 - Herbevestigt principes van rechtvaardigheid
 - Versterkt vertrouwen voor maatschappelijke participatie
- **Transformerende capaciteit:**
 - Vooral op micro-niveau: legitimatie- en pressiemiddel in dagelijkse onderhandelingen en bij bemiddeling
- **Positive impact on treatment of minorities**
 - Baron & Heble 2013: aanwezigheid van discriminatiewetgeving correleert positief met houding/behandeling van LGB-persoonen
 - Onduidelijk: **door** wetgeving? Of wetgeving **mogelijk** door positieve houding?

2. Onbedoelde effecten

5

2.1. *Verschuivingseffecten*

2.1. *Schadelijke effecten*

2.1. Verschuivingseffecten

6

Verschuivingen in:

- *Aard* van discriminerend gedrag (2.1.1)
- *Context* van discriminerend gedrag (2.1.2)

2.1.1. Verschuivingen in de aard van discriminatie

7

- Na initiële invoering: openlijke discriminatie vermindert
- Vervangen door verdeckte vormen van discriminatie en bias
 - Actoren leren hun illegaal gedrag te maskeren, en ontwikkelen mechanismen om discriminerende besluitvorming neutraal te doen lijken.
- Verandert discriminatierecht vooral de *vorm* van discriminerend gedrag, in plaats van het te reduceren?

2.1.2. Verschuivingen in de context/moment van discriminatie

8

Bijv. in arbeidsbetrekkingen:

- Discriminatierecht kan leiden tot een terugloop in de aanwerving van minderheden
 - Waarschijnlijkheid en financieel risico van een succesvolle ontslagzaak wegens discriminatie > waarschijnlijkheid en financieel risico van een discriminatoire niet-aanwerving
 - Claim: (sommige) werkgever vermijden daardoor 'risico-personen' aan te nemen (= vooral minderheden)
 - Betrekkelijk weinig empirische informatie, maar
 - * Bepaald onderzoek: in bepaalde economische sectoren inderdaad (marginale) *afname* van de aanwerving van minderheidsgroepen

2.2. Schadelijke effecten

9

1. *Directe schade* bij slachtoffers door juridische of 'institutionele' interventie (2.2.1)
2. *Indirecte schade* door de invloed die discriminatierecht heeft op andere actoren, die vervolgens een negatieve impact heeft op slachtoffers (2.2.2)

2.2.1. Directe schade

10

Discriminatieklacht en procedure veroorzaken niet zelden **schade** bij klagers:

1. Vaak **negatieve** sociale en interpersoonlijke **effecten** van melden/klagen op zich
 - Zelfs als de zaak duidelijk gerechtvaardigd is
2. '**Secundaire victimisatie**', door:
 - Onbevredigende uitkomsten in veel zaken (zaak niet opgenomen door gelijkheidsorgaan; of leidt niet tot een goede bemiddelingsuitkomst; vrijspraak etc.)
3. Zelfs indien juridisch succesvol vaak nog **ontevredenheid** of zelfs **schade**: ontevredenheid over sanctie of gevoel van niet gehoord te zijn in de procedure

2.2.2. Indirecte schade

11

Indirecte schade bijv. door toegenomen bias en neiging om te discrimineren bij degenen die beschuldigd worden van discriminatie:

- 'Litigation-induced group bias' (Fink 2008)
- Juridische klachten en procedures veroorzaken *altijd* (negatieve) emotionaliteit en vijandigheid
- In discriminatie a fortiori:
 - Moreel en sociaal stigma
 - Meer financiële kosten dan gemiddeld
 - Verschillende sociaal-psychologische neigingen
- Verhoogde vijandigheid vloeit over naar de 'beschermde categorie' waartoe de klager behoort als geheel
 - Leidt ook tot toegenomen waarschijnlijkheid van (nieuwe) discriminatie
